

DEVATENÁCT TEZÍ ANEB VZDOROSCÉNÁŘ¹

Walter Brueggemann

NINETEEN THESES ON THE SCRIPTURE AS AN ALTERNATIVE SOCIAL SCRIPT: These theses have been formulated by Walter Brueggemann as his contribution to the Emergent Theological Conversation Series in 2005. They develop the notion of humanistic psychotherapy that people are “scripted”, determined by their family and broader social and political contexts. The Scripture, on the other hand, presents a “counterscript” to this determination. The task of the church is to enable people to experience the change of their script, a re-determination, carried out by the Scripture.

Přemýšlím o tom, jak to udělat, aby se Bible stala kritickou alternativou onomu zajetí, v němž jsme se jako církev i jako společnost ocitli. Ani já samozřejmě nestojím mimo toto zajetí. Přesto bych rád předložil devatenáct tezí o Bibli a církvi.

1. Každý má svůj scénář.

Každý člověk žije svůj život podle nějakého scénáře. Ten je někdy explicitní, většinou je však implicitní. Takový scénář může být jedním z velkých metanarativů, jaké stvořili Karel Marx nebo Adam Smith. Může to ale být také nereflektovaná skupinová mantra typu „můj táta říkával...“. Naplňování tohoto scénáře ustavuje lidské já, dává mu smysl života a poskytuje pocit bezpečí. Kdo se zabývá psychoterapií, ví, že v ní jde o to prozkoumat

¹ Devatenáct tezí Waltra Brueggemanna tvoří poslední kapitolu jeho knihy *Bible a post-moderní představivost* (originál *The Text under Negotiation. Bible and Post-Modern Imagination*), kterou v překladu Petra Slámy chystá k vydání nakladatelství Vyšehrad v roce 2016. Své teze Brueggemann přednesl v rámci přednáškové řady *Rozjezdy teologické debaty* v září 2005. Překlad vychází ze znění uveřejněného v časopise *Christian Century* 122/24 (2005), 22–28.

tento scénář – a v některých případech se ho pokusit neutralizovat a nahradit jiným. Takovému procesu říkáme obrácení. Scénář organizuje lidské já i lidská společenství. Vedoucí představitelé jednotlivých společenství se školí v tom, aby s tímto scénářem uměli pracovat.

2. Scénář nad námi získává vliv procesem výchovy, formace a socializace, což má často formu liturgie.

Někdy tato liturgie probíhá záměrně, většinou však bezděčně. Vždy ale, zejména tam, kde jde o mládež a o rodinu, obsahuje modelování světa, „jaký doopravdy je“. Tento scénář vdechujeme s každým rodičovským slovem a gestem. Komunita, která utváří náš scénář, je tou, která specifickým způsobem konstruuje naši realitu. Platí postřeh Marka Douglase, že pravidelná modlitba před jídlem je primárním způsobem, jak čelit tržní mentalitě, která vnímá jídlo jen jako distribucí zboží.²

3. Dominantní scénář našeho já i našeho společenství, ať už patříme k liberálům nebo konzervativcům, je scénář terapeuticko-technologicko-konzumentského militarismu prostupujícího všemi rozměry našeho života.

- Slovem *terapeutický* označuji přesvědčení, že na každou bolest, na každé trápení a na každé nepohodlí existuje nějaký produkt, nějaký postup či proces, pomocí něhož se dá problému čelit, takže je možné jít životem bez těchto nepříjemností.
- Slovem *technologický* označuji spolu s Jacquesem Ellulem přesvědčení, že uplatněním lidského génia se vše kolem nás dá zvládnout a zajistit. Neexistuje oblast, kde by to pro její složitost či odlehlost neplatilo.

² Mark Douglas, *Confessing Christ in the 21st Century*, Rowman & Littlefield Publishers 2005.

- Používám slovo *konzumentský*, protože žiji ve společnosti, která je přesvědčena, že všechny zdroje světa jsou nám k dispozici bez ohledu na bližního; která si myslí, že čím víc, tím líp a že „chceš-li něco, pak to potřebuješ“. Anebo, jak říká nedávná reklama, „ne že bys to nepotřeboval, jen sis to dosud neuvědomil“.
- *Militarismus* pronikající celou naši společnost je zde proto, aby chránil a udržoval tento systém a obstarával mu přísun všeho, co terapeuticko-technologické konzumentství potřebuje. Tento militarismus ovládl většinu církve, většinu státního rozpočtu a většinu univerzitního výzkumu. Je velmi těžké představit si v naší společnosti oblast života, která by nebyla zasažena tímto scénářem; papouškují ho všichni a všichni ho legitimizují.

4. Tento scénář – prosazovaný reklamou, propagandou, ideologií a zejména televizními „liturgiemi“ – slibuje, že nám zajistí bezpečí a štěstí.

Terapeuticko-technologicko-konzumentenstvý militarismus proniká všechen veřejný život a slibuje nám bezpečnost a imunitu před každou hrozbou. A budeme-li v bezpečí, pak prý budeme také šťastni, vždyť kdo by při reklamě na auta nebo na pivo či deodoranty myslel na takové věci, jako je obchodní deficit nebo bezdomovectví, na dřímající nevráživost a šílenství na místech nedávných válek a na zdevastovanou přírodu? Tento scénář svou iluzí bezpečí a štěstí vytváří život v bublině, v níž chybí jakákoli kritická reflexe.

5. Tento scénář selhal.

Chápu, že s tímto závěrem nemusí každý souhlasit. Právě k tomuto poučení ale dospívá jeden stát za druhým. Kromě hlasatelů neokonzervativních

rozhlasových stanic už dnes snad každý vidí, že globálními ambicemi vedené americké útoky způsobily jen destabilizaci a nárůst nových, pro naši společnost nebezpečnějších hrozeb. Tirády o národní bezpečnosti nás ponechaly mnohem zranitelnější vůči rozmarům právě těch nepřátel, které jsme si svými siláckými gesty vytvořili. Vedlejším produktem našeho úsilí o zajištění bezpečnosti je ohromná rozhádanost politiků, kvůli níž se u nás začínají zadržávat standardní procesy demokratického rozhodování.

Nemáme bezpečí a nejsme šťastni. Je jisté, že tento scénář povede k prohloubení naší nejistoty a k novým vlnám strachu. V reakci na to se odhodláme k ještě masivnějším akcím, což ale v rámci tohoto scénáře vyvolá jen nové hlubiny a nové vlny.

6. Zdraví celé společnosti i zdraví jednotlivců závisí na tom, zda se jim podaří vymanit se a odložit scénář, který selhal.

To je ovšem pravda, kterou je stále těžší vyslovit. A ještě těžší je představit si, že bychom podle ní v reálném sociopolitickém spektru měli začít jednat. Když přijde na to vymanit se z něčeho a vzdát se toho, jsme na rozpacích, protože se ve skutečnosti máme velmi dobře, každopádně po všech stránkách lépe, než si zbytek světa vůbec umí představit.

7. Je úkolem církve a jejího zvěstování, aby nás z tohoto mocného scénáře vysvobodila.

O to totiž jde v biblické tradici od Mojžíše až po dílo deuteronomistů, proroků a písařů. Mojžíš dostal za úkol dát jasně najevo, že společenství Izraele zde není kvůli tomu, aby plnilo faraonovy kvóty na cihly. Z textu je zřejmé, že takový úkol není bez rizik. Mojžíšovi vynesl opakované zpochybnění jeho vůdcovské role a návrhy, aby se lid vrátil k vykořisťovatelskému

egyptskému systému (Ex 16,3³ a Nu 11,4–6⁴). Jeruzalémské elity se později nechaly zmámit iluzí bezpečnosti. Proroci opakovaně nabádali Izrael, aby se probral z iluzí, na co všechno má nárok, a přijal realitu smluvních požadavků. Ježíš pak podle Mk 1,14–15⁵ narýsoval skutečnou změnu režimu. Ta nespočívala v ničem menším než ve vyhlášení, že je třeba opustit Řím i všechny další vykořisťovatelské náboženské systémy.

8. Úkol vymanit se, vzdát se a opustit splníme pouze tehdy, když začneme vytrvale, trpělivě a s nasazením slabikovat alternativní scénář, o němž dosvědčujeme, že nám může dát pravé bezpečí a pravou radost.

V církvi – zejména v té liberální – jsme už tak otupěli, že jsme zapomněli, co nám bylo svěřeno. Zapomněli jsme, že scénář, který nám byl svěřen, je skutečnou alternativou, nejen nějakou ozvěnou. Liberálové mívají sklon zapojit se do svých jistě důležitých aktivit tak plně, že zapomenou, že za všemi aktuálními jednotlivostmi působí velký metanarativ, který se netýká jen našich dílčích sociálních sporů, nýbrž celého, nám nedosažitelného světa. Alternativní scénář tvrdí, že mezi námi působí Pravda, která nám dává bezpečí, svobodu a radost, a to takovým způsobem, jaký si komfort a pohodlí konzumentské ekonomiky vůbec nedovedou představit. Jaký rozdíl by to byl, kdyby měla církev dost upřímnosti a uznala, že toto je úkol, k němuž je povolána!

³ Ex 16,3 Izraelci jim vyčítali: „Kéž bychom byli zemřeli Hospodinovou rukou v egyptské zemi, když jsme sedávali nad hrnci masa, když jsme jídvali chléb do sytosti. Vždyť jste nás vyvedli na tuto poušť, jen abyste celé toto shromáždění umožili hladem.“

⁴ Nu 11,4–6: „Chátru přimíšenou mezi nimi popadla žádostivost. Rovněž Izraelci začali znovu s pláčem volat: ‚Kdo nám dá najíst masa? Vzpomínáme na ryby, které jsme měli v Egyptě k jídlu zadarmo, na okurky a melouny, na pór, cibuli a česnek. Jsme už celí seschlí, nevidíme nic jiného než tu manu.‘“

⁵ Mk 1,14–15: „Když byl Jan uvězněn, přišel Ježíš do Galileje a kázal Boží evangelium. ‚Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží. Čiňte pokání a věřte evangeliu.‘“

9. Alternativní scénář vychází z Bible a ztělesňuje ho tradice církve.

Mnozí z nás se za ten starobylý scénář stydí. Víme dobře, že obsahuje některé ideologické nesmysly. Příliš rychle ho ale předáváme dychtivým rukám panující ideologie. Vzdali jsme se námahy vyslechnout a zopakovat onu alternativní zvěst, kterou Karl Barth nazval „zvláštní nový svět Bible“. Barthovi bylo jasné, že v Bibli nenajdeme mnoho věcí, které tam hledáme. Co tam ale najdeme, je alternativní síť symbolů a znaků. Když se na tuto síť podíváme v celku, dostaneme koherentní tvar, který podvrací panující scénář. Zahlédneme svět, v němž prýští novost.

10. Rozhodující faktor nového scénáře je biblický Bůh, vtělený v Ježíši, který zde vystupuje jako pán a zachránce Izraele a stvořitel nebe a země, jehož nazýváme Otec, Syn a Duch svatý.

Alternativní scénář se tedy točí kolem Boha, kolem konkrétního Boha, jehož jméno známe a jehož příběh si vyprávíme. Historikové náboženství Izraele našli mnoho výpůjček a přejímek ze starověkých blízkovýchodních kultur a náboženství. Dospěli k závěru, že při všech těchto výpůjčkách a přejímkách má v sobě Bůh Izraele, který se vznášel nad vodami chaosu, který znenadání povolal Abrahama a Sáru a který Mojžíše skrze hořící keř pověřil těžko zvládnutelným úkolem, že tento Bůh má v sobě cosi nevysvětlitelného a neodvozeného, cosi původního.

Všichni jsme samozřejmě prošli krizí osvěcenství a dál v ní žijeme. Za Boha se stydíme a stahujeme ho proto do intimity našich rodin. Neumíme si představit, že by Bůh mohl být přítomen ve veřejném prostoru. Máme strach být přímočaří, protože nechceme vypadat jako přihlouplí pobožňůstkáři. Vytáčíme se, krčíme se – a nakonec se divíme, proč je o Velikonocích zvěst o vzkříšení tak úplně mimo kontext, proč je naše velikonoční vyznání spíše bizarní než milostiplné.

Právě Pavel mezi svými „osvícenými“ kolegy nepřipouštěl, že by šlo o bizarnost. Pokusil se vysvětlit nový scénář – a vyvázl z vězení (Sk 16). Rozhodně se nemáme stát pobožňůstkáři, přesto se však na základě nového scénáře máme umět utkat s panující ideologií. Panující scénář terapeuticko-technologicko-konzumentského militarismu totiž rozhodně není bezbožný nebo ateistický. Jen ale nabízí boha, který nikoho nezachrání.

11. Scénář tohoto mocného a živého Boha není monolitický, jednorozměrný ani souvislý. Neměli bychom se proto tvářit, že o Bohu něco tak jednoduchého umíme povědět.

Víme dnes dobře, že tento scénář má mnoho vad. Narazíme na ně u otázek násilí, rasy, u genderových otázek nebo otázek třídního rozdělení. Nejhlubší příčina toho, že text není monolitický, jednorozměrný ani souvislý, však nespočívá v těchto vadách jako takových, nýbrž plyne ze skutečnosti, že hlavní hrdina skutečně *je* záhadný. Jak zjistil Jób, Bůh je vznětlivý ve své svobodě a vášnivý ve své suverenitě. Jedná skrytě a násilně. Takový Bůh příliš neodpovídá našim teologickým preferencím a rozhodně se nedá napašovat na naše středostavovské vnímání. Je to Bůh, který náš život udržuje rozevlátý a otevřený. Nehodlá se nechat ochočit a ani našim životům nechce dovolit, aby byly ochočené.

Podle Jb 38–41 např. Bůh evidentně nezná základní pravidla pastorační citlivosti. Poté, kdy mu Jób vylíčil svou bolest, trýzeň a zmatek, pozve ho Hospodin: „Poď se podívat na krokodýla, jehož jsem učinil spolu s tebou...“⁶ Každý supervizor by při analýze tohoto rozhovoru Hospodinu vyčetl: „Nemohl jsi vydržet bolest, proto jsi změnil téma“.

⁶ Jb 40,15 v překladu ČEP uvádí: „Pohleď jen na behemóta, i jeho jsem učinil jako tebe; on jako dobytče žere trávu.“ Ve slově behemót se překlady rozcházejí, Kralická bible uvádí „slona“, ČEP v poznámkách „hrocha“, autor pracuje s „krokodýlem“ (pozn. překladatele).

Když si naopak podle Iz 41,14 Izrael stěžuje, že se cítí jako červ, prokazuje Hospodin skutečnou pastorační citlivost, když tomuto sebou pohrdajícím Izraeli říká: „Neboj se, červíčku.“ Hospodin se drží tématu a nesnaží se Izraeli jeho podlomené sebevědomí vymluvit. I když, nikdy tak docela nevíme.

12. Rozevlátý a rozporuplný charakter vzdoroscénáře, o němž svědčíme, se nedá nijak vyhladit.

Historicko-kritický a dogmatický redukcionismus se vždy snaží text vyhladit. Taková snaha je však zradou na jeho hlavním hrdinovi. Když se scénář vyhladí, začne být zploštělý, ohočený a nezajímavý. A co hůř, snadno se z něj stane jen spořádaná a slabá ozvěna panujícího scénáře. Snažíme-li se přizpůsobit biblický scénář dominantní ideologii, pak ho zploštíme a ohočíme, takže se z jeho klíčového hrdiny stane jen patron konvenčních pravd.

Scénář, jemuž jsme tak hluboce uvykli, se stále točí kolem jistot, výhod a nároků. Scénář církve a její služby ale není o jistotách, výsadách ani o nárocích.

13. Rozevlátý a kontroverzní charakter vzdoroscénáře, o němž svědčíme, je tak rozporuplný a mnohoznačný, že i jeho stoupenci jsou neustále v pokušení hádat se navzájem.

Mnohoznačnost, tedy skutečnost, že Bůh v Bibli mluví různými hlasy, samozřejmě umožňuje, abychom si zvolili tu část, kterou právě chceme. Tak se hašteříme o to, zda Ježíš řekl „chudí“ nebo „chudí v duchu“. Jen my sami rozhodujeme o tom, zda se postavíme za Leviticus, podle něhož souvisí svatost se sexuální regulací, nebo za Deuteronomium, podle něhož spočívá svatost v tom, že se zasazujeme o spravedlnost pro vdovy, sirotky a přistěhovalce. V dynamickém procesu mluví tento Bůh

v různých situacích různě. V důsledku toho je zde vždy něco pro každého. Proti každé pozici, kterou zaujmeme, lze okamžitě uvést jinou část scénáře.

Spory, do kterých se pouštíme, nejenže nikam nevedou, ale navíc se komusi velmi hodí. Odvádějí nás totiž od ústředních požadavků biblického scénáře, a tak podlamují jeho sílu. Samozřejmě je důležité, co církev rozhodne o sexualitě, ale v dlouhodobém měřítku jsou tyto šarvátky a vzájemné pomluvy zcela nicotné proti tomu, že terapeuticko-technologicko-konzumentský militarismus nás nemůže zachránit ani splnit to, co sliboval. My všichni, konzervativci, kteří pozorně naslouchají tomu, co Bible říká o sexualitě, ale nezajímá je, co říká o ekonomice, i liberálové, kteří to, co Bible říká o sexu, jen huhňají a zdůrazňují ekonomiku, my všichni bychom měli vědět, že svým nehlubším nastavením má naše společnost našlápnuto k tomu, aby zvolila cestu smrti.

Spory, které vedeme, je proto třeba držet na uzdě, protože v žádném z těchto sporů nejde tak úplně o Boží svatost. Platí totiž, že jsme nebyli na počátku stvoření a nebudeme ani svědky jeho soumraku. Náš život *mezi* stvořením a soumrakem je darem toho, který nás povolal ne k tomu, abychom útočili na bližního, ale abychom vykročili na cestu údivu, lásky a chval.

14. Místem, kudy se do vzdoroscénáře vstupuje, je křest.

Z čehož plyne, že církev musí obnovit potenciál křtu. Křest, tento smělý čin vzdoru, znamená vstup do proudu zaslíbení, které je zdarma, ale není levné. Při starobylé křestní liturgii se tážeme: „Odříkáš se ďábla a jeho skutků?“ Tuto formulaci nevysvětlujeme, každý si pod ní může představit, co chce. Někdo si jistě představí „ďábla a jeho skutky“ jako muslimy, někdo jiný jako homosexuály. Je tu však alespoň ponechána možnost, že ďábel jedná listivě

a nepřímo, možná právě tak, že nás vtahuje do panujícího narativu, který slibuje bezpečí a štěstí, jež nikdy nemůže dát.

Prohodíme-li zde dvě slůvka, mohli bychom se tedy ptát: „Odříkáš se panujícího scénáře?“ Takhle přímo se samozřejmě nikdy nezeptáme, v onom velmi intenzivním okamžiku svátostného slibu, kdy vidíme stékat pramínek křestní vody a slyšíme nesmlouvané jméno vznětlivého Tvůrce zaslíbení, však tato otázka visí ve vzduchu. Křest vytváří alternativní kontext našich chval, kázání a misie.

15. Podstatou farářské služby je žít, formovat a začleňovat lidi do tohoto vzdoroscénáře, v němž onen záhadný a vznětlivý Bůh hraje hlavní roli.

Všichni, o jejichž povolání Bible vypráví, byli vedeni k tomuto úkolu. Nejinak je tomu dnes. Říkám to proto, že znám mnoho farářů, kteří jsou zoufalí a vyčerpaní z přemíry úkolů, kteří to ventilují cynismem nebo kteří pracují na jednotlivostech bez ohledu na celek. Farářská služba je skutečně nesmírně těžká a problematická. A stává se neúnosnou, pokud jí chybí celkový smysl a cíl.

Jistě se můžeme na ledacos specializovat a v rámci farářské služby rozvíjet mnoho nesporně velmi důležitých dovedností a umění. Oceňujeme a vyžadujeme kazatelské, liturgické, pedagogické, sociální, pastorační, administrativní, diakonické, evangelizační a kdovíjaké další dovednosti. Žádná z nich ale není cílem sama o sobě. Mají být nástrojem živení, formování a začleňování lidí do alternativního scénáře skutečnosti. Žít znamená vést k přijetí nového scénáře a k odpoutávání se od scénáře starého. Formovat znamená vést k životu určenému nově přijatou alternativní skutečností, nikoli už tou starou. Začleňovat znamená uvádět pomocí „přestupních příběhů“ do jiného světa. Práce faráře je

tedy „dotahováním křtu“, abychom stále plněji žili v alternativním scénáři.

16. Farářská služba se odehrává u vědomí, že z tohoto alternativního scénáře jsme většinou hluboce rozpačiti.

Nikomu z nás se do definitivního rozhodnutí mezi panujícím scénářem terapeuticko-technologicko-konzumentenstkého militarismu a mezi scénářem záhadného vznětlivého Boha nechce. Nerozhodně přešlapáváme mezi dvěma scénáři, podobni Izraeli, jak jej zastihl Elijáš, váhajícímu mezi Baalem a Hospodinem. Samozřejmě víme, kam naše nerozhodnost povede: „Nikdo nemůže sloužit dvěma pánům. Neboť jednoho bude nenávidět a druhého milovat, k jednomu se přidá a druhým potom pohrdne. Nemůžete sloužit Bohu i majetku.“ (Mt 6,24) Jsme naplněni strachem. „Proto vám pravím: Nemějte starost o svůj život, co budete jíst, ani o tělo, co budete mít na sebe. Což není život víc než pokrm a tělo víc než oděv?“ (Mt 6,25)

Obavy plynoucí z naší nerozhodnosti v nás probouzejí strach, přepjatost a hádavost. Z obav se definujeme buď jako červení nebo jako modří faráři v červených nebo modrých sborech. Jsou to naše obavy, jež nám berou pohodu šabatu, hravost ptactva a spočinutí lilíí. „Pohledte na nebeské ptactvo: neseje, nežne, nesklízí do stodol, a přece je váš nebeský Otec živí. Což vy nejste o mnoho cennější?“ (Mt 6,26).

Samozřejmě je v Bibli i protilátka, byť formulovaná poněkud patriarchálně: „Po tom všem se shánějí pohané. Váš nebeský Otec přece ví, že to všechno potřebujete.“ (Mt 6,26) Budme tedy – „postbázliví“ – odevzdání jen a jen do Boží sféry a Boží spravedlnosti.

17. Dobrou zprávou je, že nerozhodnost, s níž stojíme mezi scénáři, je právě místem, kde začíná působit Boží duch.

Boží duch působí a naplňuje své cíle, kde chce. (J 3,8⁷) Řečeno lidsky, je to právě v naší nerozhodnosti, kdy v nás může být rozdmýchán Boží duch, takže se otevřeme novým možnostem. Když svou nerozhodnost zakrýváme a popíráme, naše víra ztvdne. Stanou se z nás zajatci ideologické vášně, bez schopnosti promyslet věci nově.

Jedním z klíčových úkolů farářské služby je jistě pojmenovat onu nerozhodnost, která nás ovládá, a vytvořit prostor, v němž budeme vyhlížet Boží obnovu. To ale neznamená, že bychom měli lidi stavět do nějakých krizí. Máme však pojmenovat krize, v nichž lidé už jsou, krize, které budí odpor a nepřátelství, když o nich poprvé promluvíme.

- Kéž nás Bůh znovu dovede tam, kde liberálové i konzervativci konečně odloží zbraně a přiznají, že z alternativních vzorců sexuality máme prostě všelijak strach. Samozřejmě nechceme pozabíjet všechny homosexuály, jak to učí kniha Leviticus, ale dosah změn, které jsou před námi, nás děsí.
- Kéž nás Bůh znovu dovede tam, kde se liberálové i konzervativci zbaví své touhy po spotřebním zboží a po nízkých daních a konečně se přiznají k víře, že o bližního je třeba pečovat, právě i pomocí daní. Milujeme sociální programy, ale stále bijeme na poplach kvůli příliš vysokým daním.
- Kéž nás Bůh znovu dovede tam, kde liberálové i konzervativci přestanou hlasitě vykřikovat, jak je stažení investic⁸ laciným gestem, ať už zamě-

⁷ „Vítr vane kam chce, jeho zvuk slyšíš, ale nevíš, odkud přichází a kam směřuje. Tak je to s každým, kdo se narodil z Ducha.“

⁸ Zmínka o stažení investic (angl. *divestment*) se vztahuje k rozhodnutí Presbyterní církve USA z roku 2004 stáhnout své investice z firem, jejichž produkty podporují okupaci Západního břehu izraelskými osadníky (např. buldozery firmy Caterpillar používané Izraelci při

řeným proti Izraelcům nebo proti Palestincům. My všichni jsme přece povoláni k tomu, abychom stáhli své investice především z nároků, které neustále vznášíme. Duch byl vždy pro církvev – a ovšem také mimo církvev – cestou z míst, kudy cesta nevede.

Církvev a její faráři očekávají dar obnovení z Ducha. Jedním ze způsobů, jak to církvev a její faráři dělají, je, když o naši společné nerozhodnosti nepřestanou mluvit a poukazovat na ni. Tím totiž udržují možnost změny. Duch je totiž vítr, nikoli zeď. Přináší možnost, nikoli nátlak. Znamená příležitost, nikoli hrozbu. Farářská služba spočívá v tom, že zazní pravda o tom, jak na tom jsme. Mluvit pravdu nás osvobozuje.

18. Farářská a misijní služba mají za úkol věrně a tvůrčím způsobem umožnit onu neustálou víceznačnost, již naše lidská existence představuje.

Umožnit víceznačnost znamená, že situaci nebudeme manipulovat směrem k zamýšleným koncům. Spíše to znamená umožnit, aby se mohla začít říkat pravda, umožnit čekání na obnovu – a umožnit její přijímání. Je to pomalá a vytrvalá farářská práce, která se snaží, abychom sami osobně i jako společenství byli schopni odřít se starého scénáře smrti a vstoupili do scénáře života. Poznávacím znamením církvev není její jistota, nýbrž její otevřenost Duchu. V knize Skutků následovalo po kázání evangelia Ježíše Krista, kdy apoštolé zmobilizovali veškerou jistotu, především velké očekávání (Sk 2,44–47). Vlastní skok vpřed měl teprve nastat. Skok vpřed je možný jedině z Ducha. Nedostaneme se sami vpřed tím, že se přidáme k panuj-

bourání domů Palestinců obviněných z terorismu). Rozhodnutí, které vyvolalo bouřlivou debatu uvnitř církvev a ostrou kritiku ze strany některých židovských představitelů v USA, bylo v roce 2006 modifikováno tak, aby více zohlednilo izraelské stanovisko. (pozn. překladatele)

címu scénáři. Pokud bude scénář církve jen opisovat panující scénář, žádný skok vpřed nenastane.

19. Dílo farářské služby je nepostradatelné.

Ve farářské práci nejde o to, aby vzkvétala církev, ale aby svět mohl žít (a ne umírat) a radovat se (a ne se hrbít). Pouze církev ve svých lepších dnech – a také synagoga a mešita ve svých lepších dnech – mohou světu zprostředkovat onu vznětlivou svatost, nastolit onu význačnost a v této význačnosti s nadějí na obnovu vydržet. A pak už jen čekat.